

Марија Ж. Ненадић
Универзитет у Крагујевцу
Филолошко-уметнички факултет
Студент докторских студија

УДК 371.3::811.111:366
DOI 10.46793/Uzdanica19.1.441N
Примљен: 14. јануар 2022.
Прихваћен: 25. март 2022.

ИНКОРПОРИРАЊЕ МОРФОЛОГИЈЕ У НАСТАВУ ЕНГЛЕСКОГ ЈЕЗИКА

(Laurie Bauer, Paul Nation, *English morphology for the Language Teaching Profession*, Routledge, New York, 2020, 177 стр.)

English morphology for the Language Teaching Profession (Морфологија енглеског језика за наставно особље) представља плод коауторства Лорија Бауера и Пола Нејшна, професора лингвистике на Универзитету Викторија у Велингтону. Књига је објављена 2020. године и чини једну од публикација издавачке куће Рутлиц посвећених морфологији. Наводи се да је циљ ове монографије двострук – аутори желе пружити појашњења свих могућих начина конструисања лексичких јединица у енглеском језику, али и корисне стратегије које би помогле говорницима којима енглески није матерњи језик да учврсте своја знања из ове области.

Монографија се састоји од деветнаест нумерисаних поглавља, поређаних следећим редом: 1) *Учење морфологије енглеског језика* (1–18), 2) *Прејд-јосјавке* (19–20), 3) *Гласови и њихови исходи* (21–26), 4) *Множина именица* (27–42), 5) *Категорија њихових исхода* (43–46), 6) *Компаратив и суперлатив* (47–51), 7) *Наставак за њихово лице једнине -s* (52–53), 8) *Глаголски наставак -ing* (54–55), 9) *Прошло време и њихови исходи* (56–74), 10) *Бројеви* (75–78), 11) *Сложенице* (79–83), 12) *Творба именица* (84–105), 13) *Творба глагола* (106–110), 14) *Творба њихових исхода* (111–125), 15) *Творба њихових исхода* (126–129), 16) *Творба речи њиховом афиксацијом* (130–149), 17) *Творба речи без афикса* (150–159), 18) *Научена њиховина* (160–165) и 19) *Морфологија и њихови исходи* (166–168).

У првом поглављу – *Учење морфологије енглеског језика* (1–18) – аутори износе тврдњу да деца којој енглески није матерњи језик пред собом имају много тежи задатак приликом савладавања морфологије енглеског језика од деце којима овај језик јесте матерњи. Стога, стицање знања о најразличитијим творбеним морфемама изискује ослањање на адекватне стратегије учења. Бауер и Нејшн пружају конструктивне савете са циљем развијања свести о

томе да се речи састоје од мањих језичких јединица – морфема. Скреће се пажња и на само тестирање наученог, па аутори прилажу разноврсне тестове који би томе допринели. Поглавље је закључено напоменом да књига садржи индекс појмова, те да може бити од изузетне помоћи, како наставницима тако и ученицима, у савладавању области које представљају проблеме.

Друго поглавље – *Прејийосјавке* (19–20) – истиче тежње аутора ка упрошћавању језика коришћеног у монографији. Ипак, сугерише се да се од читаоца очекује поседовање одређених знања из ове области. Та знања укључују: 1) разазнавање врста речи и морфолошких категорија, 2) познавање транскрипције и појединих фонолошких категорија попут акцента и слога и, напослетку, 3) знање о афиксима – суфиксима и префиксима – морфемама које се јављају уз основу, али не као самосталне језичке јединице.

Гласови и њравојис (21–26) представља треће поглавље ове публикације. Бауер и Нејшн започињу ову целину навођењем разлога за коришћење двају типова заграда у књизи. Наиме, угласте заграде наговештавају читаоцу да је омеђена јединица глас, док изломљене заграде оивичавају фонему. Након овог појашњења, аутори табеларно приказују сугласнике класификоване по начину изговора, али и вокале које деле на монофтонге и дифтонге. Укратко се дотичу и питања акцента, говорећи да, како је књига морфолошке природе, неће претерано задирати у ову тему. Напослетку, таксативно се приказују правила која се тичу правописа и изговора, чиме аутори закључују ову целину.

У четвртом поглављу ове монографије насловљеном *Множина именица* (27–42), аутори испитују начине конструисања множинских облика речи. Осим најустаљенијег типа који је одликован додавањем наставка *-s* на именицу у једнини, постоји још неколико начина како би се ово постигло. Бауер и Нејшн помињу следеће могућности: 1) умлаут множина – тип множине која има другачији вокал у односу на јединину, 2) промена безвучног фрикатива у звучни, 3) множина која се завршава гласом [n], 4) множина именица које се завршавају фонемом <о>, 5) именице које немају маркер за множину, 6) множина именица потеклих из грчког, латинског, француског и јеврејског и 7) *pluralia tantum* именице.

Једна од битнијих категорија приликом проучавања флексивног система енглеског језика – генитивни маркер – подробно је описана у петом поглављу насловљеном *Кайејторија њријадносјии* (43–46). Аутори оспоравају становиште које је заступљено у традиционалним граматикама енглеског језика, а то је да се овај маркер налази само иза именица, иако, уопштено говорећи, ова употреба и јесте најфреквентнија. Наводе се примери употребе овог маркера иза предлога (*the man I spoke to's idea*), глагола (*the woman I met's greeting*) и прилога (*the dog outside's barking is annoying*). Бауер и Нејшн, надаље, испитују заменице којима, такође, можемо маркирати припадност, деле-

ћи их у две категорије – слабе и јаке форме. У закључном осврту аутори се враћају именицама, назначавајући инструкције о маркирању присвојности.

Наредна целина – *Компаратив и суперлатив* (47–51) – бави се формирањем компаративних и суперлативних форми енглеских придева и прилога. Аутори најпре описују компарацију придева, истичући да постоје два начина формирања ових облика – позиционирањем лексема *more* и *the most* испред позитива или додавањем наставака *-er* и *-est* на позитив. Бауер и Нејшн дају смернице када је сигурније користити пређашњи тип компарације, а када потоњи. Напослетку, аутори укратко описују и компарацију прилога, која може бити правилна и неправилна.

У седмом поглављу које је насловљено *Наставак за треће лице једнине -s* (52–53), Бауер и Нејшн у кратким цртама описују суфикс *-s* који се користи за формирање трећег лица једнине презента. Одступање од овог правила, истичу аутори, јесу модали, па се, стога, наводи и њихов списак како би се у потпуности разграничило уз које глаголе треба користити овај суфикс. Приложене су и инструкције о коришћењу суфикса *-s*, али и његових варијација *-es* и *-ies*.

Још један флективни наставак који се не користи на модалним глаголима описан је у осмој целини ове монографије – *Глаголски наставак -ing* (54–55). Најпре се наглашава особина једносложних глагола чија се основа састоји од кратког вокала праћеног сугласником, где се тај сугласник приликом додавања суфикса *-ing* дуплира (*dab – dabbing, gas – gassing*). На одступања у правопису наилазимо и када се глаголи завршавају фонемом <e> (*arrive, come*), јер се у том случају овај наставак брише, па тек онда додаје суфикс *-ing*. Бауер и Нејшн закључују поглавље констатацијом о вишеструким функцијама ове форме, а то су: 1) учествовање у формирању *Present Progressive* времена, 2) формирање партиципа садашњег, 3) именичка функција и 4) придевска функција.

Прошло време и партицип прошлог времена (56–74) јесу тема девете целине ове публикације. Бауер и Нејшн експлицирају да је већина глагола у енглеском језику правилна, те формирају поменуते прошле облике додавањем суфикса *-(e)d* на инфинитив глагола. Након тога аутори прилажу и листу глагола који могу имати и правилан и неправилан облик, сугеришући да дијалекат игра кључну улогу у преовладавању једне наспрам друге форме. Ипак, значајан део овог поглавља посвећен је неправилним глаголима. У овом делу аутори анализирају аблаут, тј. промену вокала која представља једну од карактеристика неправилних глагола.

Бауер и Нејшн започињу поглавље *Бројеви* (75–78) листом основних бројева, од којих група бројева 13–19 садржи суфикс *-teen*, док десетице, кренувши од 20 па све до 90, садрже суфикс *-ty*. Након тога, аутори описују и редне бројеве који се творе тако што се на основу додаје суфикс *-th*. Знатна пажња посвећена је и броју *imp*, који је описан као „недефинисани рела-

тивно велики број” (стр. 78). Ипак, аутори наглашавају да се поменути број никада не појављује у овом облику, већ наилазимо на форме попут *umpteen* и *umpty – umpth*. Поглавље је заокружено листом бројева са недефинисаном вредношћу, али фреквентном употребом у енглеском језику (*gazillion, bajillion, squillion*).

У једанаестом поглављу насловљеном *Сложенице* (79–83), Бауер и Нејшн анализирају два типа сложеница које могу креирати и особе којима енглески није матерњи језик. Први тип чине сложенице настале спајањем именице и глагола, што можемо видети у примеру *taxi-driver*. Друга категорија којом аутори закључују ову целину јесу ендоцентричне сложенице (*endocentric compounds*), које представљају спој две именице, што можемо уочити у лексеми *textbook*.

Аутори започињу целину *Творба именица* (84–105) констатацијом да именице можемо образовати додавањем наставака на друге именице, глаголе или придеве. Најпре испитују формирање именица суфиксалном творбом већ постојеће именице, а неки од најпродуктивнијих наставака јесу *-dom, -hood* и *-ship*. Надаље, Бауер и Нејшн проучавају именице које су потекле од глагола, набрајајући најчесталије суфиксе за овај тип творбе. Поглавље је закључено анализом придева и суфикса за творбу именица, од којих аутори посебно издвајају наставке *-ness* и *-ity*.

Описивају творбу именица, аутори у поглављу *Творба глагола* (106–110) испитују и начине конструисања ових језичких јединица. Истиче се да су два најпродуктивнија суфикса за творбу глагола *-ize* и *-ify*, међу којима се јавља однос међусобне искључивости. Наиме, у контекстима појављивања пређашњег суфикса не може се јавити потоњи и обрнуто. Надаље, Бауер и Нејшн помињу још два суфикса за образовање глагола: *-ate* (*activate, differentiate*) и *-en* (*awaken, broaden*), прилажући уз њих мноштво илустративних експоната. Иако је фокус ове целине на суфиксацији, аутори сугеришу да глаголе можемо образовати и префиксацијом, набрајајући неке од најчесталијих префиксоида попут *de-* (*debug, deactivate*), *dis-* (*disarm, displace*) и *en-* (*enable, encircle*).

Творба придева (111–125) представља четрнаесто поглавље ове монографије. Аутори истичу да придеве можемо образовати додавањем суфикса на именицу, глагол или други придев. Након прегледа најфреквентнијих афикса који одликују енглеске придеве, Бауер и Нејшн усмеравају своју пажњу на суфикс *-ing* који може бити и именички и придевски наставак. Закључује се да акценат игра битну улогу приликом разлучивања врста речи, а ову констатацију аутори поткрепљују примерима.

У наредној целини – *Творба прилога* (126–129) – Бауер и Нејшн укратко сумирају начине помоћу којих можемо оформити ове лексеме, истичући да најчешћи случај представља додавање суфикса *-ly* на придевску основу. Ипак, аутори наглашавају да постоје и придеви одликовани овим суфиксом,

те да се мора посветити посебна пажња овим језичким јединицама. Поглавље је заокружено чињеницом да постоје и други суфикси који могу образовати прилоге, али са знатно мањом учесталостију. Аутори наводе следеће: *-wise* (*clockwise, likewise, profitwise*), *-ward/wards* (*backward/backwards, downward/downwards*), *-ways* (*edgeways, sideways*) и *-s* (*downstairs, sometimes*).

Различити типови префиксоида разматрани су у шеснаестом поглављу монографије – *Творба речи њрефиксацијом* (130–149). Аутори наглашавају да су приложени наставци класификовани у зависности од тога да ли маркирају негацију, локацију, величину или број. Кренувши од негације, Бауер и Нејшн набрајају префиксе којима ову категорију можемо означити. Неки од најчесталијих јесу: *un-* (*unbar*), *in-* (*invaluable*), *non-* (*nonverbal*) и *a-* (*amoral*). Потом се испитују и наставци којима означавамо време и место. Аутори образују мноштво поткатегорија у оквиру ове целине, разматрајући да ли се радња десила пре или касније у времену, односно изнад или испод у простору. Надаље се проучавају и префикси који означавају величину, почевши од наставака који се користе за мале предмете (*mini-*, *micro-*, *nano-*) до оних који карактеришу велике (*super-*, *maxi-*, *mega-*, *macro-*). Аутори закључују поглавље префиксима који маркирају бројеве (*mono-*, *semi-*, *bi-*, *multi-*).

Након детаљног разматрања суфиксације и префиксације, у наредном поглављу насловљеном *Творба речи без афикса* (150–159), аутори дају преглед и осталих начина помоћу којих можемо креирати нове лексеме. Најпре се дотичу конверзије, истичући да именица и глагол неретко имају исту структуру у енглеском језику. Бауер и Нејшн пружају мноштво примера које одликује овај творбени процес, изводећи закључак да овакве врсте речи имају сродно значење. Испитавши конверзију, аутори анализирају и речи које имају слично значење, а разликују се у вокалу. Неки од наведених примера јесу *abide/abode*, *bleed/blood*, *feed/food*. Напоследку, пружа се опис именица и глагола одликованих истом структуром, али диференцираних по акцензованом слогу.

У осамнаестој целини – *Научена њворба* (160–165) – аутори анализирају речи грчког и латинског порекла. У првом потпоглављу даје се преглед неокласичних сложеница (*neoclassical compounds*) чије је значење донекле мотивисано. Наредно потпоглавље пружа опис латинских префикса и основа који су, као целина, доспели у енглески језик. Аутори наводе да значење ових конструкција није фиксирано и прилажу табеларни приказ најчешћих комбинација.

Морфологија и учесталост (166–168) представља последње поглавље ове монографије. Бауер и Нејшн износе став да се флективни афикси чешће употребљавају од деривационих, те не чуди чињеница о немогућности потпуног меморисања потоње категорије. Стога, аутори анализирају СОСА корпус не би ли увидели који се деривациони афикси најчешће користе како би будућим генерацијама скренули пажњу на продуктивне форме.

Увидом у садржај монографије *Морфологија енглеског језика за наставно особље* може се закључити да Лори Бауер и Пол Нејшн пружају детаљан опис најбитнијих категорија из области морфологије. Основне карактеристике ове публикације које желимо истаћи јесу разумљивост и кохерентност које не иду на штрб презентоване садржине. Поред темељно истраженог и научно поткрепљеног теоријског дела, монографија садржи и решења за практичне проблеме са којима се наставници могу сусрести у учионици. Из истог разлога наведен је и списак коришћене литературе која може бити полазна тачка свакоме ко жели постати проучавалац ове дисциплине. Узевши у обзир све наведено, закључујемо да је ова монографија уистину вредна пажње и вишеструко корисна и подстицајна за наставак истраживања из области морфологије.